

Sisekaitseakadeemia

Politseikolledž

Riko Roos

ELEKTRIŠOKIRELV, SELLE KASUTAMISE EELISED JA
OHUD

Lõputöö

Juhendaja: Andres Kutser

Tallinn 2009

Töö pealkiri: ELEKTRIŠOKIRELV, SELLE KASUTAMISE EELISED JA OHUD

Töö autor: Riko Roos

Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas.

Allkiri:

Lühikokkuvõte:

Elektrišokirelva reklaamitakse, kui vahendit mida saab edukalt kasutada, asendades teisi erivahendeid (gaas, nui). Paigutades ta nimetatud erivahendites kõrgemale, kuid ettepoole tulirelvast annab elektrišokirelv politseile ühe lisavõimaluse konfliktsituatsiooni lahendamiseks.

Töö koostamisel on kasutatud nii politsei, kui meditsiini alaseid uuringuid, et selgitada elektrišokirelva tööpõhimõtet ja selle kasutamisega kaasneva võimalikke ohtusid. Lisaks sellele on tutvustatud neljas Euroopa riigis kehtivaid elektrišokirelva kasutamise reegleid ja kasutamisele eelnevat koolitust. Samuti on ära toodud see kes elektrišokirelva kasutab. Samuti on analüüsitud Eestis kehtivat seadusandlust, mis reguleerib elektrišokirelva kasutamist politseis.

Vaatluse all on ka palju kõneainet pakkunud elektrišokirelv, kui piinamisvahend. Selleks on analüüsitud erinevate organisatsioonide ja teadlaste vaatenurki.

Võtmesõnad: elektrišokirelv, Taser

Keywords: elektrišokirelv, Taser

Vastab lõputöö nõuetele:

Juhendaja: Andres Kutser

Allkiri:

Kaitsemisele lubatud:

Kolloidži direktor:

Allkiri:

SISUKORD

<u>1. Sissejuhatus</u>	<u>4</u>
<u>2.1 Ajalugu ja tänapäev</u>	<u>6</u>
<u>2.2 Kaasaegse elektrišokirelva tööpõhimõte</u>	<u>8</u>
<u>2.3 Elektrišokirelvade TASER M26(1999), X26(2003) ja Stinger S-200 AT tehnilised andmed</u>	<u>9</u>
<u>2.4 Padrunid</u>	<u>14</u>
<u>3.1 Mõju ja ohud inimorganismile</u>	<u>16</u>
<u>3.2 Elektrišokirelva kasutamine versus piinamine</u>	<u>20</u>
<u>4. kehtivad elektrišokirelva kasutamise reeglid, koolitus</u>	<u>23</u>
<u>5. Eesti politsei ja elektrišokirelv</u>	<u>28</u>
<u>5.1 Seadusandlus</u>	<u>28</u>
<u>5.2 Võimalike kasutajate ring ja reeglid politseis</u>	<u>29</u>
<u>6. Kokkuvõte</u>	<u>31</u>
<u>SUMMARY</u>	<u>34</u>
<u>VIIDATUD ALLIKAD</u>	<u>35</u>
<u>LISAD</u>	<u>38</u>
<u>Lisad 1;2 Prantsusmaal kasutuses olevad elektrišokirelva kasutamise järgsed dokumendid:</u>	<u>38</u>
<u>Lisa 3. Taser International-i poolt välja pakutud sündmuse elektrišokirelva kasutamise raport</u>	<u>40</u>
<u>APPLICATION AREAS</u>	<u>42</u>
<u>(Place “X’s” where probes hit suspect AND “O’s” where stunned)</u>	<u>42</u>

1. SISSEJUHATUS

2008 aastal võttis Riigikogu vastu Politseiseaduse muudatused mis lubas politseil taas oma relvastusse võtta elektrišokirelva. Ka politsei taasloomisel, 1991 aastal, oli elektrišokirelv aktiivse kaitse vahendina erivahendite nimekirjas. Ajakirjanduses kirjutati 2008 aasta Politseiseaduse muudatusest ka, kui pronksiöö seadusest. Pärast seda võtsid mitmed nii avaliku elu tegelased, kui ka erinevate organisatsioonide esindajad sõna teemal, et elektrišokirelv ei sobi politseile, sest see on piinariist ja kindlasti hakatakse seda kasutama kergemalt kui tulirelva jne. Näiteks võttis mitmel korral sõna endine siseminister ja praegune Riigikogulane Kalle Laanet, kes tõstatas küsimuse elektrišokirelva vajadusest politsei relvastuses. Samuti on Amnesty International alates elektrišokirelva loomisest erinevates raportides kritiseerinud elektrišokirelva kasutamist ja arvatavalt selle kasutamisega kaasnenud surmasid.

Samal aastal pakuti Politseiameti poolt välja teema elektrišokirelva pussid ja miinused, eelpool nimetatud sündmuste valguses tundus teema huvipakkuv. Miks õiguskaitseorganid järjest rohkem elektrišokirelva oma relvastusse võtavad ja kuivõrd efektiivne või ohtlik see on.

Kuigi Eestis kehtiv Relvaseaduse § 11 p 5 ütleb, et elektrišokirelv on relv, mille toime põhineb elektrienergia kasutamisel, on töös tutvustatud distantsilt kasutatavat elektrišokirelva(edaspidi elektrišokirelva) mida erinevate maade õiguskaitseorganites kasutatakse. Ka on tutvustatud elektrišokirelva kasutamisega kaasnevaid ohtusid inimesele, Euroopa politseijõududes kehtivaid kasutamisreegleid ja koolitust. Töö kirjutamise üheks eesmärgiks oli jõuda järeldusteni, millised küsimused vajavad Eestis veel lahendamist, lisaks sellele, et elektrišokirelv on Politseiseadusesse sisse kirjutatud. Samuti see, milliseid politseiametnikke, nende tööülesannetest lähtuvalt oleks mõistlik koolitada ning kuna elektrišokirelv oli sees nn pronksiöö paketiis siis kas see relv on sobilik kasutamiseks massiliste korratuste puhul.

Kui Euroopas on elektrišokirelv õiguskaitseorganites suhteliselt uus vahend, siis Ameerika Ühendriikides on selle kasutamisel juba pikaajalised kogemused. Paljud sündmused mille põhjal inimesed on teinud järeldusi elektrišokirelvade kasutamise kohta, on pärit Ameerikast. Ka

sellest, miks on Ameerikas palju juhtumeid, kus on elektrišokirelva kasutatud kas valesti või liiga kergekäeliselt on töös lühidalt juttu.

Töö kirjutamiseks kasutati nii rahvusvahelisi politseiajakirju, kui ka Austriast, Prantsusmaalt, Suurbritanniast ja Soomest saadud materjale, mis puudutavad elektrišokirelvade kasutamist nimetatud maades. Lisaks sellele kasutati ohtude tutvustamisel erinevates meditsiini ajakirjades avaldatud artikleid analüüside ja uurimuste kohta, mis on tehtud elektrišokirelva mõjude kohta.

Töö teises osas on tutvustatud elektrišokirelva ajalugu ja kolme praegu maailmas toodetavat distantsilt kasutatavat elektrišokirelva TASER M26 ja X26 ja Stinger S-200AT.

Töö kolmandas osas on juttu ohtudest inimese tervisele mis võivad kaasneda elektrišokirelva kasutamisega. Samuti on analüüsitud, et kas tegemist on piinariista või politseile vajaliku vahendiga ja millal võib elektrišokirelva kasutamine muutuda piinamiseks.

Töö neljandas osas on tutvustatud erinevates politseijõududes kehtivaid reegleid elektrišokirelva kasutamiseks, sellele eelnevat koolitust ja kasutajate ringi.

Töö viiendas osas on tutvustatud Eestis kehtivat seadusandlust ja analüüsitud, kes võiks olla lähtuvalt tööülesannetest, politseis elektrišokirelva kasutaja.

Suurt abi töö kirjutamisel ja materjalide kogumisel osutasid kolleegid erinevate riikide politseist: Ged Upham Inglismaalt, Pascal Caretta ja Martial Smith Prantsusmaalt, Jarkko Sakari Toivonen Soomest, Juergen Pelikan Austriast ja Darcy McCaulla USA-st.

2. ELEKTRIŠOKIRELVA AJALUGU JA TÄNAPÄEV

2.1 Ajalugu ja tänapäev

Elektrišokirelvade kasutamine inimeste suhtes sai alguse 1950 aastatel Ameerika Ühendriikides, kus tekkisid elanikkonna rahulolematused valitsuse vastu ja oli vaja vahendit millega efektiivselt kontrollida rahvamasse, samas vältides letaalseid tagajärgi. Selleks kasutati, ka NSVL põllumajandussektoris kasutusel olnud, looma ajamiseks mõeldud elektripiitsasid. Peagi keelati selle vahendi kasutamine inimeste vastu, kuid jõuti arusaamisele sellise vahendi vajalikkusest politsei relvastuses.

Teema kerkis uuesti päevakorraile Ameerikas Ühendriikides 1970 aastatel seoses suure arvu lennukite kaaperdamistega. Kuna lennukis on tulirelva kasutamine on väga ohtlik, oli vajadus relva järele mida saaks kasutada lennureisijaid vähem ohtu seades. Tollal alustati kontaktis töötavate elektrinuiadega, millel oli kumminuia kuju ja otsas elektroodid.

Elektrišokirelvi toodetakse ka tänapäeval kuju poolest väga erinevaid, alates kumminuia suurustest kuni väikeste, sigaretipaki suurusteni välja. Töös on tutvustatud lähemalt elektrišokirelvi, millega saab tulistada sihtmärki distantsilt. Kuigi tootjaid on kaks, nimetatakse tihti mõlemaid taseriteks.

Esimese põlvkonna distantsilt kasutatav elektrišokirelv TF-76 patenteeriti aastal 1974, selle relva tegevusraadius oli umbes 5 meetrit ja püssirohu mõjul tulistas see välja kaks noolt, mis olid metalltraatidega ühendatud relvaga. Kuna relv kasutas püssirohtu, kuulus see ühte kategooriasse tulirelvadega ja oli registreeritud ATF(Alkoholi, Tubaka ja Tulirelvade Büroo) büroos.(Taser International 2009)

Distantsil kasutatava elektrišokirelva teine põlvkond tuli välja aastal 1994 AIR TASER 34 000 näol. Selle relva erinevuseks eelnevast oli, et tulistamiseks kasutati suruõhku, samuti oli padrunile lisatud AFID(Anti-Felon Identification) süsteem, mis kujutab endast padrunite sees

olevat 20-30 padrunit seerianumbriga kandvat väikest märki, mis paisatakse samaaegselt nooltega padrunitest välja. Tänu nendele märkidele on võimalik kindlaks teha elektrišokirelva padrunit, mida kasutati. (Taser International 2009)

Taser M26 ja X26 puhul kasutatav padrunit ja selles olevad ID numbriga kandvad märkid (Taser International)

Kolmas, distantsilt kasutatava elektrišokirelva põlvkond tuli välja aastal 1999, nimeks ADVANCED TASER M26. See oli esimene elektrišokirelv, mis kasutas EMD (electro-muscular disruption) süsteemi, lahtiseletatuna mõjus see relv mitte ainult sensoorsele vaid ka motoorsele närvisüsteemile. Tänu sellele peatab see relv ka inimese, kellel on mingil põhjusel kõrgem valulävi. Relv on ka praegu kasutusel paljudes politseijõududes.

Alates 2000 aastast toodab lisaks Taser Internationali-le S-200 nimelist elektrišokirelva Stinger System.

2004 aastal tutvustati uut, elektrišokirelva neljandat põlvkonda, TASER X26 – olles mõõtmete poolest väiksem kui M26 on sellel relval rohkem lisavõimalusi kui eelkäijal.

Esimese distantsilt kasutatava elektrišokirelva TF-76 patenteerijaks 1974 aastal oli füüsik Jack Cover (1921-2009), kes pani sellele relvale nimeks oma lapsepõlve lemmikraamatu „Tom.A.Swift and his Electric Rifle” järgi akronüümiga Taser. See relv meenutas kuju poolest suurt taskulampi ja mõjus sensoorsele närvisüsteemile, nii nagu ka tänapäevased kontaktis töötavad elektrišokirelvad. Koostöö tollase nimega Air Taser Company nime kandnud firma

loojate vendade Smithi-dega algas 1993 aastal ja kestis kuni 2009 aasta veebruarini kui Jack Cover suri.

2.2 Kaasaegse elektrišokirelva tööpõhimõte

Kaasaegsed elektrišokirelvad võib laias mastaabis jagada kahte erinevasse klassi, ühed on relvad mida saab kasutada ainult kontaktis(inglise keeles stun gun) ja teised mis paiskavad padrunit suruõhu survele välja kaks noolt, mis on ühendatud relvaga isoleeritud juhtmetega. Tänu sellele on neid võimalik kasutada distantsilt. Lisaks eeltoodule mõjutavad need elektrišokirelvad erinevaid närvisüsteeme. Kui kontaktis töötav elektrišokirelv mõjutab meeleeelundite talitust(sensoorset närvisüsteemi), siis distantsilt kasutades mõjutavad kaasaegsed tulistavad elektrišokirelvad nii meeleeelundite talitust kui ka motoorse närvisüsteemi funktsiooni(motoorset närvisüsteemi). Ka kaks esimest Taser-it TF-76 ja AIR TASER 34 000 mõjutasid sensoorset närvisüsteemi, mitte motoorset närvisüsteemi nagu kaasaegsed elektrišokirelvad Taser M26, X26 ja Stinger S-200AT. See muudab tulistava elektrišokirelva efektiivsemaks kuna see mõjub lihastele. Väidetavalt on taserid efektiivsemad kui 9 mm kuul ja palju efektiivsemad kui kontaktis töötavad elektrišokirelvad.

Selgituseks tuleb lisada, et meeleeelundite talitus e. sensoorne närvisüsteem koosneb närvidest mis edastavad kehast ajusse infot nagu, puudutus, temperatuur jne. Motoorsed närvisüsteemi funktsioonid e. motoorne närvisüsteem koosneb närvidest mis kannavad käsklusi ajast lihastesse, et kontrollida lihaste reflekse, tahtlikke ja tahtmatuid liigutusi.

Noolte ja traatide kaudu lasevad nii Stinger kui ka Taserid sihtmärki kõrgepinge, mis häirib nii närvisüsteemi, kui lihaste tööd ning mille tulemusena vastuhakkaja muutub võitlusvõimetuks. Nimetatud elektrišokirelvad kasutavad kõrge pinge juures madalat voolu, Taser-i puhul on pingeks mida kasutatakse 50 000 volti ja Stingeri puhul 63 000 volti. Samal ajal on voolutugevus (A) Taseril vaid 2,1 mA ja Stingeril 1,1 mA. Just voolutugevus, mida mõõdetakse amprites on see, mis muudab elektrivoolu surmavaks. Väidetavalt on Taser-ist väljuv energia 1/100 sellest mida kasutavad defibrillaatorid (Taser-i õppematerjal).

See kui kaugemale traadid ulatuvad sõltub padrundi tüübist mida kasutatakse. Kindlaks on tehtud, et optimaalne vahemaa kasutamiseks on 2,1 – 4,5 meetrit, selline vahemaa annab parima efekti, et nooled jõuaksid teineteisest piisavalt kaugeneda, tootjate sõnul peaks noolte vahemaa teineteisest olema vähemalt 10 cm, et mõjuda mõlemale närvisüsteemile. Kontaktis mõjuvad ka taserid vaid sensoorsele närvisüsteemile. Elektrišokirelva koolitusel õpetatakse, et juhul kui üks nool läheb sihtmärgist kas mööda või ei saa mingil muul põhjusel korralikult kontakti, võib kasutada relva kontaktis ja sellisel juhul tekib vooluahel relva ja ühe kinnitunud noole vahel mis on sama efektiivne kui kahe noole vaheline vooluahel(Taser-i õppematerjal).

Lisaks sellele on mõningad ohutusnõuded, mida tuleb täita elektrišokirelva kasutades: sihtida ei tohi pähe, kaela, suguelunditesse ja naistel ka rinnapiirkonda. Kui tavaliselt on lubatud noolte eemaldamine sündmuskohal, siis eelpool nimetatud piirkondade tabamisel on suure tõenäolisusega vajalik meditsiiniline vahelesekkumine. Kõige paremaks peetakse laskmist selja tagant vööpiirkonda, kuna siis mõjutab see just jalgu ja selga mis aitab muuta vastuhakkaja võitlusvõimetuks. (Taser-i õppematerjal). Soomes on registreeritud ka üks juhtum, kus nool sattus inimesele kummardamise hetkel silmanurka, õnneks silm viga ei saanud.

2.3 Elektrišokirelvade TASER M26(1999), X26(2003) ja Stinger S-200 AT tehnilised andmed

Nimetatud elektrišokirelvi on tutvustatud kuna neid kasutavad maailmas erinevad politseijõud. Mõlemal tootjal on olemas ISO 9001:2000 sertifikaat.

Kollane värv relvadel näitab, et tegemist on vähem letaalse(less-lethal) relvaga.

TASER M26

Google

Taser M26 või õigem oleks nimetada teda arendatud(ingl. k Advanced) M26, on sama marki elektrišokirelva edasiarendus mille esitus oli 1999 ja müüma hakati seda aastal 2001 Tegemist on umbes 500 grammise relvaga, mõõtmetega 18,7 x 15 x 3,7 cm, millega saab õigusrikkujat tulistada olenevalt padrunit kuni 10 meetri kauguselt. Nooled tulistatakse välja nagu juba mainitud suruõhu abil, liikumiskiiruseks 48m/s. Relva on võimalik kasutada ka füüsilises kontaktis sihtmärgiga ja seda nii padrunit kui ka ilma padrunita, selleks on nii relva kui padrunit otsas elektroodid. M26 salvestab viimased 585 päästikule vajutamist, mis sisaldavad kuupäeva, kellaaja(GMT) ja nädalapäeva. Andmed saab relvast arvutisse üle kanda andmekaablit kasutades. Lisaks sellele on M26 varustatud lasersihikuga mis aktiveerub kui relv vabastada kaitseriivist. Toiteallikana kasutatakse M26-l kaheksat AA tüüpi patareid. Tootja poolt autoriseeritud patareid M26 jaoks on AA Duracell Ultra alkaline patareid või Energizer NH-15 NiMH laetavad akud. (Taser International 2009)

TASER X26

Google

Taser X26 mida müüakse alates 2004 aastast on M26 edasiarendus. Relv kaalub umbes 200 grammi ja on mõõtmetega 15 x 8 x 3,3 cm

Enamjaolt kehtib juba eelnevalt M26 kohta öeldu, ka X26 kohta. Mõlemad relvad kasutavad identseid padruneid, mis tootja sõnul teeb relvade vahetamise relvastuse uuendamisel lihtsamaks. Samas on sellel relval palju lisavõimalusi, nagu näiteks patareiga kokku ehitatud must valget pilti salvestav kaamera, mis aktiveerub kui relv vabastada kaitseriivist ja tänu sellele lindistab juba enne tulistamist situatsiooni kulgemist.(Taser International 2009)

X26 salvestab viimased 1500 päästikule vajutamist koos kuupäeva, kellaajaga (GMT ja kohalik) samuti selle, kui kaua vajutati päästikule, patarei temperatuuri ja relva kellaaja muutmise. X26 kasutab spetsiaalset liitium akut, mida pakutakse koos relvaga. Relva tagaküljel olev digitaalne ekraan näitab aku täituvust protsentuaalselt, aega, kuupäeva, garantii staatust ja tulistamise ajal elektrišokilaengu järele jäänud aega. Lisaks lasersihikule on relval ka lamp mida saab soovi ja vajaduse korral kasutada. Tänu lambile lindistab kaamera ka pimedas.(Taser International 2009) Selleks, et kontrollida kas aku on korras tuleb mõlemal relval teha nn sädemetest – selleks kaitse riivistatakse relv, eemaldatakse padrun, vabastatakse relv kaitseriivist ja vajutatakse päästikule üheks kuni kaheks sekundiks, selle tagajärjel peab tekkima elektrilaeng relva kontaktide vahele. Kui laeng tekib, on patarei korras ja relv kaitse riivistatakse ning pannakse tagasi padrun. Juhul kui sädet kontaktide vahele ei teki, on patarei tühi ja on vaja kas välja vahetada või laadida. (Taser-i õppematerjal 2009)

On kindlaks tehtud, et raadiolained sagedusega 400 MHz võivad segada nii M26 kui X26 tööd kui relv on kaitseriivist vabastatud(ARMED) , seetõttu on nõutud, et alati kui Taser on võöl on see kaitseriivistatud(SAFE) olekus. Samas jagatakse koolitusel ka näpunäiteid, et politseinikud peavad vältima olukorda kus raadio on vastuvõtu ja saatmise režiimis kaitseriivist vabastatud Taser-i vahetus läheduses.(Taser-i õppematerjal 2009)

Nii M26 kui X26 on programmeeritud väljastama päästikule vajutamise korraga 5 sekundi pikkust elektrilööki, laskja saab seda lühendada kui kaitse riivistab relva. Samuti saab ka korrata laengu tsüklit vajutades uuesti päästikule. Tootja sõnul on ainus piirang laengute arvu või pikkuse jaoks patarei seisukord.(Taser International 2009)

Lisaks eelnevale on õiguskaitseorganitele Taseri poolt lähiajal müügile tulev nn mürsk mida saab tulistada pumppüssist(inglise keeles XREP – eXtended Range Electronic Projectile). Tegemist on 12 kaliibrilise relva jaoks mõeldud mürsuga mis on juhtmevaba, sisaldades patareid. Tööpõhimõte on sama mis M26 ja X26-l ehk mõjutab mootorset närvisüsteemi. Saab tulistada kuni 20 meetri kaugusele. Tabades sihtmärki edastab padrundi sees olev süsteem 20 sekundilise elektrilaengu mida ei saa välja lülitada.

Taser XREP. (Taser International)

2009 kevadest pakutakse Taser Inc. poolt ka relva nimega Taser Shockwave, mis on mõeldud rahvahulkade kontrolliks. Sisaldab selline "patarei" kuut Taseri padrunit, mida on võimalik tulistada kuni 30 meetri peale. Kuuest "patareid" saab ühendada teistega nii vertikaalselt kui ka ketina ja sisuliselt on see arv mida korrutada 6-ga lõputu. Iga selline "patarei" võib tulistada nooli üksiku padrunit kaupa või korruga. Iga padrunit edastab viie sekundilise elektrilaengu, mida saab korrata vajutades juhtimispuuldile. Selline ebamäärane sihtmärgi valik on kutsunud esile tõsise Amnesty Internationali protesti. (Taser International 2009)

Taser Shockwave (Taser International 2009)

Stinger S-200 AT

Stinger System Inc.

Teine kompanii mis toodab distantsilt kasutatavat elektrišokirelva on Stinger System, asukohaga Florida, USA, relva ametlik nimetus on S-200 AT, tootmises alates aastast 2008. Enne seda

toodeti relva nimega S-200. Ka see relv tulistab kaks noolt suruõhu jõul padrunist välja ja relv ise edastab 63 000 voldise pulseeriva elektrilaengu sihtmärki. Võimalus kasutada ka kontaktis. Meenutab oma kuju poolest samuti püstolit. Seni on kasutusel ühte tüüpi padrun, mis tulistab nooled kuni 7 meetri kaugusele. Relval on püstolitelt tuttav padrundi kiirvabastus(püstolitel padrunitalve vabastus). Toiteallikana kasutatakse laialt levinud CR-2 tüüpi patareisid(kasutatakse ka fotoaparaatides), ühe patareiga saab tootja sõnul tulistada ilma kaamerata 300 korda ja kaameraga 100 korda. Relva pikkuseks on 19,3 cm kõrguseks umbes 19 cm ja kõige paksema koha pealt paksuseks 4,3 cm. Kaal 278 grammi. (Stinger System 2009)

Tootja sõnul saab S-200 AT päästikut programmeerida kolme erinevasse režiimi: manuaalne, poolautomaatne ja automaatne - manuaalse laengu pikkust kontrollib politseinik päästikule vajutusega, poolautomaatne seadistus on, kus päästikule vajutus edastab laengu pikkusega 2 sekundit ja täisautomaatne, kus päästikule vajutus edastab laengu pikkusega 4 sekundit.(Stinger System 2009)

Teadaolevalt on relv levinud vaid USA õiguskaitseorganites. Relvale saab lisada videokaamera mis on värviline, 2 tunnise salvestusajaga ja salvestab pilti 15 kaadrit sekundis.

Info salvestamiseks relvast arvutisse kasutatakse spetsiaalset adapterit, mis edastab andmeid raadiolainete teel. Info, mida relvast laadida saab on: laskmise kuupäev, kellaeg, patareide seisukord, politseiametniku nimi, laskude ja tsüklite arv.(Stinger System 2009)

2.4 Padrunid

Taseri nooltel, mis laskmise hetkel padrunist väljuvad, on otsas nõelad, mis näevad välja nagu väikesed harpuunid. Nõela otsas oleva konksu mõte on takistada neid kergelt eemaldada. Olenevalt olukorrast võib noolte eemaldamiseks minna vaja arsti abi. Tavaolukorras tõmmatakse juhtmed noolte lähedalt puruks ning seejärel, toetades ühe käega piirkonda kus nool on, tõmmatakse see kehast välja. Kasutatud nooltesse tuleb suhtuda, kui bioloogilise ohuga esemetesse. Selleks soovitatakse kasutada kummikindaid ja panna eemaldatud nooled tagurpidi tagasi kasutatud padruniste, ning padrun ümbritseda sama kummikindaga.(Taser-i õppematerjal)

Taser-ile pakutakse tootja poolt viite erinevat padrunit, mille erinevus seisneb kasutamise maksimum distantis ja noolte otstes olevate nõelte pikkuses. Üksteisest eraldamiseks on padrunid erinevat värvi kaantega. Padrunid on mõeldud kasutamiseks alates 4,5 meetrist kuni 10.6 meetrini.(Taser International 2009)

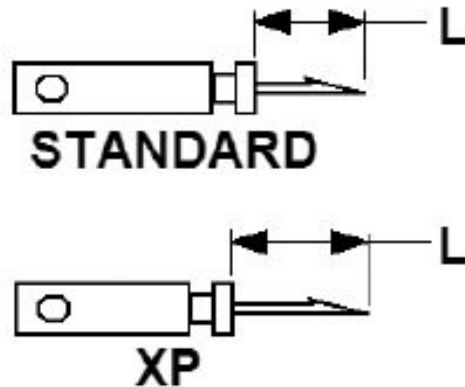
Üks viiest(helesiniste kaantega) padrunist on treeningpadrun mida kasutatakse treeningutel koos spetsiaalse riietusega. Kõik kaasaegsed padrunid sisaldavad juba mainitud AFID süsteemi mis kujutab endast umbes 20-30 väikest märki mis kannavad padruni ID numbrit ja paisatakse padrunist välja koos nooltega.(Taser International 2009)

Taseri treeningpadrun. (Taser International 2009)

Nii Taser-i kui Stinger-i nooled on välimuselt sarnased. Taser-i padrunites olevate nõelte pikkus tavapadruni puhul on 9,53 mm ja XP padruni puhul 13.33 mm pikad. Selline pikkus on piisav, et läbistada vajadusel riided ja kinnituda naha külge, kuid samas piisavalt lühikesed, et läbistades nahka ei vigastaks siseorganeid.(Taser International 2009)

Probe	
Length of probe point (L)	
Standard	0.375" [9.53 mm]
XP	0.525" [13.33 mm]

Taser M26 ja X26 padrunites kasutatavad nooled(Google)

3. ELEKTRIŠOKIRELVA MÕJU INIMORGANISMILE JA SELLE KASUTAMISEGA KAASNEVAD OHUD

3.1 Mõju ja ohud inimorganismile

Elektrivool võib põhjustada kahjustusi kolmel erineval moel: elektrivoolu otsene mõju kudedele, elektrienergia muutumine soojusenergiaks e. põletused ja vigastused mis tekivad, kui inimene kukub elektrilöögi tagajärjel. Mida suurem on elektrivoolu tugevus(W) seda paremini läbib ta inimkeha, lisaks sellele mõjutab voolu nn sügavuti minekut ka takistus. Elektrišokirelva kasutamise puhul sõltub takistuse suurus inimese keha takistusest, pluss kaks korda naha takistus. Just nahk tekitab voolule kõige suuremat takistust, see on igal inimesel erinev ja näiteks alkoholi sisaldus veres vähendab takistust oluliselt. Elektrivoolu mõju sõltub peale voolutugevuse ka selle kestvusest, kannatanu üldisest tervislikust seisundist ja voolu kulgemise

teekonnast kehas. Kui esimese ja teise põlvkonna Taser-id olid 5-7 vatised, siis M26 ja X26 on nagu nimigi ütleb 26 vatised. Just tänu suuremale võimsusele tungib elektrilaeng sügavamale kehasse ja mõjutab nii mootorset kui ka sensorset närvisüsteemi(Taser International 2009).

Esimese põlvkonna taserid nagu TF-76 ja Air Taser 34000 olid mõeldud tekitama inimeses ebamugavustunnet. Taserite loojad lootsid, et selline tunne on piisav vastuhaku lõpetamiseks ja vastuhakkaja koostööle, kuid nagu selgus töö käigus, ei olnud see tehnoloogia piisav isikute suhtes kellel oli mingil põhjusel kõrgem valulävi. Tänapäevane distantsilt kasutatav elektrišokirelv kasutab samasugust „keelt”(EMD) nagu närvid, elektrilaengu impulsid on sarnase sagedusega kuid samal ajal tugevamad kui aju poolt saadetavad signaalid. Sellest võib järeldada, et elektrišokirelva laeng „sõidab” aju käsklustest üle ning segab aju ja lihaste omavahelist koostööd. Kolme viimase põlvkonna Taserid kasutavad 50 000 voldist elektrilööki, EMD efekt mis on kasutusel kahel viimasel põlvkonnal tuleb eelpool seletatud elektrilaengu võimsusest(vatid). (Taser International 2009)

Erinevatest, elektrišokirelvade kasutamise tagajärgede uuringutest, on selgunud, et surma põhjust, mis esineb tavapärase elektrilöögi puhul, - südamelihaste korrapäratut virvendavat kokkutõmbumist ehk fibrillatsiooni, elektrišokirelvaga tavaliselt ei kaasne. Kuid on olemas tõendid, et narkootikumid tõstavad fibrillatsiooni taset selliselt, et peale taseri elektrilaengut, mis veelgi tõstab fibrillatsiooni, võib tagajärjeks olla surm.(Dermengiu; Hostiuc; Curcă 2008 :191). Fibrillatsiooni vallandamiseks piisab voolust 70 mA käest kätte või 20mA otse südamesse. Taser X26 kasutab voolu 2,1 milliamprit., Stinger S-200AT voolu 1,1mA. Näiteks 1980-ndate keskel tehtud uuringus jõuti järeldusele, et 218 isikust kes oli peale taserdamist haiglasse viidud olid 95% mehed ja 86% omakorda olid enne taserdamist kasutanud PCP nimelist narkootilist ainet(Vilke;Chan 2007:350).

Põletused – põletuste tugevus sõltub tavalise elektrilöögi puhul kehas hajunud võimsusest ja võimsustihedusest, enamasti elektrivoolu sisenemise ja väljumise kohtades. Elektrišokirelva puhul on tegemist küll 26 vatise elektrilöögiga, kuid samas alalisvoolule sarnaneva vooluga. See on ohutum, kui näiteks kodus majapidamises 220v kasutatav foon, millest võib niiskuses saada elektrilöögi. Erinevad elektrišokirelva kasutamise järgsed dokumendid on kirjeldanud

väiksemaid põletusi, mis on põhjustatud nooltest, kuid enamus neist on olnud pindmised ja tõenäoliselt ei jäänud neist püsivaid arme.

USA Siseministeeriumi poolt teostatud katsetes süttis mannekeen Taser-i tagajärjel põlema, kui sellele oli eelnevalt pihustatud neli ballooni pisargaasi. Väiksema kogusega seda ei juhtunud. Seega võib öelda, et on olemas oht, et pärast gaasi kasutamist võib toimuda süttimine. (Bleetman;Steyn;Lee. 2004:139) On tehtud ka katseid mannekeeniga, pihustades pisargaasi samaaegselt elektrilaenguga riitele, mille tagajärjel toimus süttimine, sama toimus ka bensiiniga, kuid mitte alkoholiga(Taser-i õppematerjal)

Kaudsed vigastused – elektrišokirelva kasutamisega kaasneva tahtele allumatute lihaste kokkutõmmete tagajärjel inimene tavaliselt kukub ja sellega kaasneb oht vigastuste saamiseks. Näiteks Prantsusmaa politsei peadirektori M.Gaudin on oma käskkirjas 09.05.2007 aastast kirja pannud ka selle, et enne elektrisokirelva kasutamist tuleb veenduda, et juhul kui sihtmärk kukub oleksid vigastused minimaalsed(M.Gaudin 2007).

A.Bleetmani ja Steyn-i analüüsis on kirjeldatud ka elektrišokirelva kasutamise tagajärgi rasedale (analüüs on koostatud ajal kui ei olnud veel saada dokumente ADVANCED Taser-i mõjude kohta). Tegemist oli narkomaaniga, kes oli varajases raseduse staadiumis,(8-10) nädal. Väidetavalt ei olnud ta kasutanud narkootikume enne seda juhtumit seitse päeva. Raseduse katkemine toimus päev pärast taserdamist, kuigi tookord ei suudetud avastada otsest seost taserdamisel ja raseduse katkemisel, tuleks siiski rasedale hiljem tagada arstlik järelevalve (Eestis ei ole lubatud kasutada ilmsete rasedustunnustega isiku suhtes)(Bleetman jt. 2004: 139).

Samuti on A.Bleetman ja R.Steyn (2004) oma uurimuses öelnud, et oht südamestimulaatoriga inimesele on väike. Gary M.Vilke ja Theodore C.Chan on oma uurimuses väitnud, et eksisteerib teoreetiline risk inimestele, kes kannavad südamestimulaatorit või omavad probleeme südamega, juhul kui tegemist on korduva või pikendatud taseri laenguga(Vilke;Chan 2007:353) Kuid Amnesty International on oma raportis 2008 aastal väitnud, et südamestimulaator on kõrgendatud ohu allikas taserdamise puhul(Amnesty International 2008).

Juhul, kui nooled satuvad õrna kehapiirkonda, nagu silmad, suu, genitaalid või suuremad veresooned kaelal ja kubemes, siis võib olla vajalik meditsiiniline vahele sekkumine (Bleetman jt. 2004).

Alates elektrišokirelva loomisest on tehtud uuringuid relva mõjust elusorganismile sigadega, kuna tegemist on inimorganismile kõige sarnasema loomaga, kuid Wisconsini ülikooli biomeditsiinitehnika professor John G. Webster tuli 2006 aasta mais välja väitega, et varasemad uuringud, mida tehti sigadega taserite mõjust inimestele, võisid olla ekslikud. Sealhulgas tema enda teostatud uuringud. Sigadel eraldab südant nahast paks kihiline lihas mida inimesel ei ole. Peale lihase eemaldamist ja noolte paigutamist südame lähedale tuli J.G. Webster järgmisele järeldusele: Enamuse elektrišokirelva laskude puhul satuvad nooled üsna kaugele südamest, olukorras kus need peaksid sattuma ribide vahele mis ümbritsevad südant võib tagajärjeks olla surm elektrilöögi läbi. Seale tekitas elektrilaeng fibrillatsiooni, kui nooled olid südamest keskmiselt 1,7 cm kaugusel. Inimesel on süda nahast vahemikus 1-5 cm. (Webster jt 2006: 2770). Ka John J. Pippin on öelnud, et: „inimeste asemel sigade peal elektrišokirelva mõjude uurimine on problemaatiline, kuna neil on olulised anatoomilised ja elektrofüsioloogilised erinevused, mis teevad sigadest halva katsealuse, et uurida inimfüsioloogia reageerimist elektrilaengule (Pippin 2007:731) Seega võib sellest järeldada, et kuigi katseid on tehtud palju on siiski veel vajadus edasiste uurimuste järele.

Taser International-i andmetel on politseitreeningutel kasutatud tasereid umbes 700 000 korral. Vaatamata suurele hulgale ei ole teada juhtumeid, kus oleks taserdamise tagajärjeks olnud kokkukukkumine, südamehäired või surmajuhtumid. (Taser International 2009) Samas tuleb silmas pidada, et sihtrühma tervislik seisukord on kindlasti politseiametnike kasuks, st nad on tervemad. Soomes läbis treeningu ja ka Taser-ile allutamise politseiametnik, treeningu hulka kuulub ka allutamine elektrišokirelvale (vabatahtlik), kellel on varem esinenud südamehäireid. Tema südame tööd kontrolliti nii katse ajal, kui ka pärast seda ja ei avastatud kõrvalekaldeid tema tavapärasest tervislikust seisundist. (Hack 2006)

2004 aastal avaldatud Bleetman-i ja Steyn-i raportis on ka kirjeldus, mida tundis Dr A. Bleetman, kui lasi enda peal proovida elektrišokirelva TASER M26: „Ma sain tunda 0,5-1

sekundilist elektrilaengut Advanced Taserilt, üks nool tabas kraed, teine vasakut puusa. Kukkusin maha ja tundsin väga ebameeldivat valutunnet enda vasakus küljes, ma olin võimetu liikuma või vastu hakkama. Teadvust ma ei kaotanud, kuid kohe peale laengu lõppemist olin võimeline liigutama oma jalgu. Minu mõtlemisvõime ei kadunud ja ma ei tundnud valu rinnas ega südamepuperdust. Tundsin lühiajalist valu ja ebamugavust oma lõualihastes. Minu sooviks oli, et nooled võetaks kohe välja ning ma ei soovinud ma saada järgmist laengut. Pärast laengut olin ma võimeline suhtlema ja täitma käsku”.(Bleetman jt 2004:138)

3.2 Elektrišokirelva kasutamine *versus* piinamine

ÜRO Piinamisvastane Komitee(CAT) tegi 2007 aasta 23 novembril avalduse, et: “elektriimpulsirelvade Taser kasutamine on võrdne piinamisega ja võib esile kutsuda isegi surma“. Selline avaldus on teatud määral üllatav, sest ÜRO piinamisvastase konventsiooni 1. artikkel ütleb, et: „Käesolevas konventsioonis tähendab mõiste "piinamine" mis tahes tegevust, millega inimesele tahtlikult tekitatakse tugevat füüsilist või vaimset laadi valu või piinu, et saada sellelt isikult või kolmandatelt isikutelt andmeid või ülestunnistusi; et karistada teda teo eest, mille on toime pannud tema ise või kolmas isik või mille toimepanemises teda kahtlustatakse; või et hirmutada teda või kolmandat isikut või, et neid millekski sundida, või mis tahes muul diskrimineerimisel rajaneval põhjusel, kui sellise valu või piina tekitajaks on riigi ametiisik või muu isik, kes täidab ametiisiku ülesandeid või, kui seda tehakse nende õhutusel, nende kaastadmisel või vaikival nõusolekul. Selle mõiste all ei mõelda valu või piina, mis tekib üksnes seaduslike sanktsioonide rakendamise tagajärjel või on nendest sanktsioonidest lahutamatu või kutsutakse nende poolt juhuslikult esile.” Seega, kui valu või piina tekitatakse, ja seda kindlasti elektrišokirelv teeb, seaduslike sanktsioonide rakendamise tagajärjel ei ole tegemist piinamisega käesoleva konventsiooni mõistes.

Aastal 2006 jõustus Euroopa Nõukogu määrus 1236/2005, mis keelustab sisse- ja väljaveo seadmetele, mille ainsaks eesmärgiks on surmanuhtlus, piinamine või muu alandav, julm ja ebainimlik kohtlemine või karistus. Samuti pannakse sama dokumendi artikkel 10 -ga kontrolli kohustus väljaveole selliste kaupade suhtes, mida on võimalik kasutada mitte ainult piinamiseks

või muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemiseks või karistamiseks, vaid ka õiguspärasel eesmärgil. Selliseid kontrole tuleks kohaldada kaupade suhtes, mida kasutatakse esmajoones õiguskaitse eesmärgil ja muude seadmete ja toodete suhtes, mida on nende ehituse ja tehnilisi omadusi arvesse võttes võimalik piinamiseks või muul julmal, ebainimlikul või alandaval moel kohtlemiseks või karistamiseks kuritarvitada, välja arvatud juhul, kui sellised kontrollid osutavad ebaproportsionaalseks.“ Seega ei keela nimetatud määrus elektrišokirelvade eksporti või importi, sest nendel on olemas praktiline kasutus.

Amnesty International-i 2008 aasta raporti järgi oli USA-s ajavahemikul juunist 2001 kuni august 2008 334 surmajuhtumit, mida võib seostada elektrišokirelvaga. Enamus kordadel oli tegemist juhtumitega kus Taseri laeng oli pikem kui 5 sekundit või kasutati mitut relva ühe isiku suhtes.(Amnesty International 2008)

Suurbritannia Amnesty International-i juht Oliver Sprague on öelnud, et Amnesty International ei vastusta elektrišokirelva, küll aga peab selle relva kasutamine olema limiteeritud.(BBC 2008) Samuti on 2008 aasta raportis öeldud, et „ Amnesty International on seisukohal, et kasutada elektrišokirelva isikute suhtes kes vastustavad koostööd, kuid ei kujuta endale ega teistele otsest ohtu, on põhjendamatu ja ebaproportsionaalne jõu kasutamine, mis võib enesest kujutada piinamist, muud ebainimlikku või alandavat kohtlemist“. (Amnesty International 2008). Samuti on ÜRO Piinamisvastane Komitee kutsunud üles kasutama elektrišokirelva ainult, kui asendust tulirelvale (Amnesty International 2008).

Paljud juhtumid mille alusel on oma vaateid elektrišokirelva suhtes kujundanud erinevad organisatsioonid ja ka tavalised inimesed, on aset leidnud Ameerika Ühendriikides, kus on elektrišokirelva kasutamisel pikaajalised kogemused. Probleemiks võrreldes näiteks Eestiga on, et tegemist on maaga, kus on palju erinevaid politseijõudusid ja igal politseil on erivahendite kasutamiseks omad reeglid. Küsimus on just selles, kuhu paigutub elektrišokirelv erivahendite või relvastuse nimekirjas. Näiteks on ka K.Adams ja V.Jennison oma uurimuses 2007 aastal jõudnud järeldusele, et just jõu kasutamise järjekord politsei poolt on see, mis ei ole tihti Ameerikas paigas ja seetõttu ka rohked elektrišokirelva väärkasutamised(Adams; Jennison 2007:447-463). Kuna Eestis on elektrišokirelva kasutamine Politseiseaduse kohaselt lubatud

samadel alustel tulirelvaga, siis Eestis seda probleemi, et keegi liiga kergekäeliselt elektrisokirelva kasutab, ei tohiks tekkida. Pigem võib tekkida probleem tulirelva ja elektrisokirelva kasutamise valiku tegemisel, aga sellest edaspidi.

Küllalt lihtsa ja arusaadava lahenduse elektrisokirelva kasutamise kohta on pakkunud filosoofiadoktor Ted Palys oma artiklis „When Does Taser Use Become Torture“ (2008). Nimelt tegi ta pärast üht letaalsete tagajärgedega juhtumit ettepaneku Kanada ja Briti Kolumbia valitsustele lubada politseil kasutada Taserit vaid olukordades, kus on reaalne oht politseinikule, vägivaldsele isikule endale või kolmandale osapoolle. Samal ajal peaks olema Taseri kasutamine keelatud, kui eeldatav ohver(taseri suhtes) on juba vahi all või relvastustatud. Muudel juhtudel Taser-i kasutamist tuleks käsitleda piinamisena.(Palys 2008) Kindlasti ei sobi Ted Palys-e poolt pakutu vanglatesse, sest seal on inimene vahi all ja tavaliselt ka ilma relvata.

4. KEHTIVAD ELEKTRIŠOKIRELVA KASUTAMISE REEGLID, KOOLITUS

Euroopas on politseis elektrišokirelv kasutusel Prantsusmaal, Suurbritannias, Soomes, Austrias, Portugalis, Iirimaal, Islandil, Poolas ja Leedus. Lisaks Euroopa maadele on elektrišokirelv politsei kasutuses alates selle aasta veebruarist Iisraelis ja Brasiilias kes ostis eelmise 2008 aasta lõpus Taser-i kompaniilt 1000 elektrišokirelva ja selle aasta alguses veel 3000(Taser International 2009). Kokku on kompanii andmetel ainuüksi Taseri elektrišokirelva kasutusel 13 750 erinevas õiguskaitseorganis USA-s, Kanadas, Suurbritannias, Prantsusmaal, Koreas ja enam, kui 40 riigis üle maailma(Taser International 2009).

Stinger System Inc. kodulehelt selgus, et ka selle tootja elektrišokirelva kasutajaid on palju, kuid tegemist on Ameerika Ühendriikides asuvate õiguskaitseorganitega. Kuigi Stinger System ise väidab, et nende S-200 või S-200 AT kasutatakse 15 maal, ei õnnestunud välja selgitada Euroopa riikide õiguskaitseorganeid, kes Stingerit kasutaks.(Stinger System 2009)

Igas riigis on kasutatavate elektrišokirelvade arv ja kasutajate ring erinev. Prantsusmaal on Taser kasutusel alates 2007 aastast nii politseis, kui ka sandarmeerias. 20.02.2006 on elektrišokirelv ametlikult nimetatud politsei teenistusrelvaks Soomes(Salminen 2006). Portugalis oli 2007 aasta novembris kasutusel 20 Taser-i nimelist elektrišokirelva ja oma vastuses ÜRO Piinamisvastase Komitee liikmete arupärimisele, teatas politsei esindaja, et elektrišokirelvad mis politseile osteti, saavad olema väga tõsiste kuritegudega tegelevates üksustes, kus on oht inimesele(ÜRO pressiteade 2007)

Austria politseis on Taser X26 kasutusel kiirreageerimisüksuses ja vanglates alates 2006 aastast. Praegu on seal veel testperiood. Kasutamisele eelneb koolitus, mis kestab kokku 12 tundi, sellest 8 tundi on põhikoolitus ja sellele lisandub veel 4 tundi esmaabi. Kasutamine on lubatud, kui teised lahendused vastuhakkajale ei mõju, et teda kontrolli alla saada.(Austria politsei õppematerjal 2007) Alates testperioodi algusest(2006) on näiteks Viini politsei kasutanud Taser-it 70 korral(Gollia 2009)

Prantsusmaal kasutab elektrišokirelva Taser X26 nii politsei, kui sandarmeeria. Eelmise aasta sügisel oli politseis kasutusel ligi 2000 ja sandarmeerias 2500 relva, testperiood algas 2004. Selleks, et saada Taser-i kasutajaks peab olema läbitud koolitus ja lisaks sellele ka siseministri luba(ilmselt on tegemist kursuse lõpus antava tõendiga). Koolitus kestab treeneritele 3 päeva sisaldades pool päeva praktikat ja 2,5 päeva seadusandlikku ja administratiivset külge. Tavakasutajale kestab koolitus 2 päeva. Tulevikus peaks olema igas patrullautos üks Taser. Taser-it kasutatakse Prantsusmaal koos kaameraga.

Taser-i kasutamine Prantsusmaal nõuab samu aluseid tulirelvaga, kuid on relvastuse mõistes üks aste allapoole. Prantsusmaa politsei peadirektori M.Gaudini käskkirjas, 09.05.2007, on ära toodud reeglid millest tuleb kinni pidada:

Elektrišokirelva võib kasutada, kui on vajadus enesekaitsele või kaitsele kolmandale osapoolle ja ei ole vajadust kas madalama või kõrgema astme vahendi järele. Teisisõnu tähendab see, et tulirelva vastu ei tohi minna elektrišokirelvaga.

Politseiametnik peab ka limiteerima elektrišokirelva kasutamist ja mitte kasutama seda rohkem, kui on antud olukorras vajadust, vajadusel ka lühendades impulsside kestvust. Politseinikud peavad arvestama elektrišokirelva kasutamise puhul sellega, et relv on mõeldud kasutamiseks üksikisiku vastu, seega tuleb vältida olukorda kus tegemist on rahvamassiga. Kohe pärast seda, kui isik on neutraliseeritud ja käed raudu pandud tuleb hinnata sihtmärgi psühholoogilist ja füüsilist olukorda teda pidevalt jälgides.(Gaudin 2007)

Kohustuslik on kutsuda arst järgmistel juhtudel: Kui isiku seisund viitab kõrvalekalletele normaalsest, kui isikul on ilmsed joobetunnused(alkohol, narkootikumid, medikamendid) või, kui isik ise ütleb, et tal on meditsiinilisi probleeme. Igal juhul tuleb jälgida inimest perioodiliselt, et varakult avastada võimalikud kõrvalekalded normaalsest tervislikust seisundist. Vältimaks laseri silma sattumist, ei tohi sihiku kiirt suunata pähe ega silma. Juhul, kui nooled tabavad pead või kaela tuleb isikule kindlasti võimaldada meditsiiniline ülevaatus, elektrišokirelva kasutamise otsuse puhul tuleb teha kõik endast sõltuv, et kui sihtmärk peale elektrilaengut kukub, oleks oht kukkumisel viga saada minimaalne. (Gaudin 2007)

Lisaks eelnevale on kohustus täita peale elektrišokirelva kasutamist kaks dokumenti mille koopiad saadetakse igakuiselt füüsilise ja sporditegevuse üksusesse (office of physical and sportive activities) ja mille abil hiljem saab hinnata elektrišokirelva tõhusust iga sündmuse puhul. (Gaudin 2007). Nimetatud dokumendid on lisatud tööle.

Soomes algas testperiood 2004 ja 2008 aasta lõpul oli Taser X26 kasutusel lisaks politseile ka vanglates.

Soomes kestab koolitaja koolitus kolm päeva ja tavakasutaja koolitus ühe päeva. Koolitusel keskendutakse relva tööpõhimõttele, mõjudele, taktikale, kasutamise tingimustele ja piirangutele, tabamistäpsusele, esmaabile, relva hooldusele, teavitamisele. Koolituse hulka kuulub ka allutamine elektrišokirelvale mis on küll vabatahtlik. Elektrišokirelvale allutamise mõte on see, et politseinik teaks millist relva ta kasutab. (Sivula 2009)

Vastavalt korrale kantakse igast Taser-i kasutamise juhtumist ette Politseikõrgkooli, kus peetakse selle üle arvet. 2004 aastast on Soomes Taser-it kasutatud 400 korral, millest 5% oli hoiatus relva kasutamise kohta, 25% Taser-i laseriga sihtides, 35% kontaktis ilma padrunita ja 35% noolte tulistamine. Kõigi nende 400 kasutamisuhtumi puhul on olnud mõni üksik juhtum kus isik on vajanud plaastrit. (Asunta 2008)

Eelmise aasta lõpus oli Taser-i nimelisi elektrišokirelvi Soome politseil 200 ringis ja koolitatuid 300. Kasutusel oli Taser umbes 15 politseipiirkonnas. (Asunta 2008)

Taser-i kasutamine Soomes on tulirelvast madalama astme erivahendi kasutamine ja lubatud kasutada samuti, kui näiteks teisi tulirelvast madalamal astmel olevaid erivahendeid. Elektrišokirelva kasutamise vajalikkuse ja otstarbekuse otsustab iga politseinik ise. (Sivula 2009) Täpsustuseks tuleb öelda, et Soomes reguleerib jõu kasutamist nende Politseiseaduse § 27 kus on kirjas, et: „ Politseinikul on teenistusülesandeid täites õigus kasutada vastuhaku neutraliseerimiseks,..... selliseid vajalikke jõuvahendeid, milliseid võib pidada õigustatuks. Jõu

kasutamise puhul on vajalik hinnata ülesande olulisust, täitmise kiirust, vastaspoole ohtlikkust, võimalikke kasutatavaid vahendeid jne(vaba tõlge).

Suurbritannias kasutatakse Taser-it alates 2004 aastast ja elektrišokirelva väljastatakse ka nendele väljaõppe läbinud politseinikele, kellel ei ole tulirelva kandmise ja kasutamise õigust. Eelmise aasta lõpus oli Inglismaal ja Walesis kasutusel umbes 2000 Taser-it. (BBC News 2008)

Koolitus kestab autoriseeritud tulirelva ohvitseridele(inglise keeles AFO) 2-3 päeva, kuid politseinikud kellel puudub väljaõppe tulirelvade jaoks peavad läbima 2 nädalase koolituse. Taser-i kasutamise reeglina autoriseerib Force Incident Manager kes meie mõistes võrdub väljuhiga, kuid kui politseinik tunnetab reaalselt riski endale võib ta selle otsuse teha ise. Taser-i kasutamise järel suhtutakse sellele, kui tulirelva kasutamisse ja tegemist on sündmuskohaga.

Alates 2004 aastast mil Taser Suurbritannias kasutusele võeti, on seda kasutatud rohkem, kui 1000 juhul. Suurbritannia siseministeeriumi esindaja Alan Campelli sõnul kasutati 2007 aastal elektrišokirelva vaid 93 juhul 600 relvast mis oli sellel ajal teenistuses.(BBC News 2008)

Lisaks Euroopas kehtivatele reeglitele võiks näiteks tuua ka Ameerika Ühendriikidest, vaatamata sellele, et relva kasutamise kultuuriline taust Euroopaga on vägagi erinev. Näiteks Phoenix-i ja San Jose Politsei reeglid lubavad kasutada elektrišokirelva juhul, kui kahtlustatav osutab aktiivset vastupanu, kuid sellega ei pea kaasnema politseiniku solvamist. Las Vegas Metropolitan-i politseil on lubatud kasutada elektrišokirelva situatsioonis kus kinnipeetav osutab vastupanu või ka enesekaitseks, kui on oht elule. Orange maakonna šerifi osakond lubab kasutada elektrišokirelva, kui kahtlustatav osutab passiivset vastupanu ja eirab käsklusi.(Ready; White; Fisher 2007:151)

	Austria	Prantsusmaa	Soome	Suurbritannia	Eesti
Kasutusel alates	Alates 2006 kasutuses kiirreageerimisüksuses ja vanglates	Politsei alates 2007, Sandarmeeria alates 2006 ja alates 2008 lubatud ka munitsipaalpolitseis	Alates 2004 testperiood, alates 2006 ametlikult relvastuses	2007 juulist autoriseeritud tulirelva ohvitserid(AFO), 2007 septembrist alustati väljaõppega teistele ohvitseridele	Alates 13.07.2008 Politseiseaduses, relvi hetkel teenistuses ei ole
Koolitus	Kasutaja - 12 tundi, sellest 8 tundi baasteadmised ja 4 tundi esmaabi	Instruktor - 3 päeva sellest 2,5 päeva seadusandlus, 0,5 päeva praktika, tavakasutaja - 2 päeva	Instruktor - 2 päeva, tavakasutaja - 1 päev. Koolituse hulka kuulub ka allutamine elektrišokirelvale(vabatahtlik)	AFO-d - 2 kuni 3 päeva, Tavaohvitserid - 2 nädalat	Koolitusprogramm välja töötamata.
Kasutamise alused	Lubatud kasutada kui teised lahendused ei mõju	Alused samad tulirelvaga	Kasutatakse juhul, kui elektrišokirelv on antud olukorras parim võimalik vahend olukorra lahendamiseks(ei ole eraldi reguleeritud)	Kui on olemas oht politseinikule, õigusrikkujale või kolmandale osapoolle	Alused samad mis tulirelva kasutamise puhul.
Reeglid pärast kasutamist	ei ole teada	Peale kasutamist tuleb täita kaks dokumenti intsidenti kohta, lisaks sellele on olemas reeglid millal on kohustus kutsuda arst(vt Prantsusmaa tutvustust)	Dokumentide kohta ei ole teada, kuid tuleb informeerida Soome Politsei Kõrgkooli	Suhtutakse kui tulirelva intsidenti	Kuigi alused on samad tulirelvaga, ei ole kasutamisejärgseid protseduurireegleid välja töötatud
Elektrišokirelva kandmine	Tulirelva suhtes vastaspoollel	Politseinik kes kannab elektrišokirelva ei kannata tulirelva	Tulirelva suhtes vastaspoollel	AFO puhul tulirelva suhtes vastaspoollel, teistel olenevalt relvakasutus käest	Reguleerimata

Tabel 1. Nelja Euroopa riigi ja Eesti võrdlus elektrišokirelva koolituse ja kasutamise reeglite kohta

5. EESTI POLITSEI JA ELEKTRIŠOKIRELV

5.1 Seadusandlus

Riigikogu võttis 2008 aastal vastu Politseiseaduse muudatuse ja lubas politsei relvastusse ka elektrišokirelva. Kuna Politseiseaduse §15 reguleerib nii tulirelva, kui ka elektrišokirelva kasutamist võib väita, et ka Eestis, nagu ka Prantsusmaal, on elektrišokirelva kasutamiseks vajalikud samad alused mis tulirelva puhul.

Vastavalt PolS §15 lg3 võib politseiametnik kasutada:

- 1) kuritegeliku ründe tõkestamisel, kui on ohus teise inimese või politseiametniku enda elu;
- 2) relvastatud kurjategija relvitustamisel ja kinnipidamisel, samuti esimese astme kuriteo toimepannud isiku kinnipidamisel;
- 3) pantvangi vabastamisel;
- 4) politseiametnikule või teisele isikule, kes täidab ühiskondlikku kohustust avaliku korra kaitsel või võitluses kuritegevuse vastu, grupiviisilise või relvastatud kallaletungi tõrjumisel;
- 5) konvoile või konvoeeritavale isikule toimepandava kallaletungi tõkestamisel;
- 6) kuriteo toimepannud relvastatud isiku või vahi alt põgenenud kurjategija kinnipidamisel;

Punktid on kattuvad tulirelva kasutamisega, välja on jäetud looma hukkamine ja korduvatele peatumismärguannetele reageerimata jättnud või jälitava politseisõiduki eest põgeneva sõiduki peatuma sundimiseks. Samane keeld on ka Prantsusmaa politseil kellel ei ole, mitte mingil juhul lubatud kasutada elektrišokirelva liikuva sõiduki juhi suhtes(Gaudin 2007).

Samas on näiteks just Ameerikas edukalt kasutatud elektrišokirelva politseiametnikku ründava koera vastu, sealjuures ei ole koeraga juhtunud muud, kui korraks maha kukkunud ja seejärel jooksu pannud(Taser-i õppematerjal). Miks see Eestis ei ole lubatud, ei ole teada.

5.2 Võimalike kasutajate ring ja reeglid politseis

Elektrišokirelva kasutajate valikul peaksid olema kindlasti mingisugused kriteeriumid. Lisaks politseiametniku isiklikele omadustele peaks olema kindlaks määratud, milliseid tööülesandeid täitval politseiametnikul võib elektrišokirelva vaja minna ja millises teenindatavas piirkonnas. Praeguse korra korra politsei ülesehituse puhul tundub esialgu põhjendatud anda elektrišokirelv välijuhile, kui patrullitoimkondade tööd juhtivale ametnikule. Kuid kui lugeda lähiajal kehtima hakkavat patrulltegevuse korda, siis on seal kirjas, et välijuhi ülesanne on patrulltoimkondade tegevuse planeerimine, korraldamine, juhtimine, juhendamine ja teenistusdistsipliini kontrollimine. Seega ei ole vähemalt nimetatud dokumendi järgi välijuhil kogu aeg asja tänavale. Vastavalt korrale on tal kohustus sõita sündmuskohale, kui seal on vaja koordineerida koostööd patrullitoimkondade vahel või teiste ametkondadega või tegemist on välijuhi teadmisi ja kogemusi vajava sündmusega (Patrulltegevuse korra eelnõu 2009). Seega võib väita, et välijuht läheb kohale pärast seda, kui on elektrišokirelva juba kasutatud. See kuidas asjad realselt tänu inimeste puudumisele on iseasi. Välijuhist sobilikum oleks patrulltoimkonna vanem kelle tööülesanne on realselt patrullida ja kelle ülesannete hulka muuhulgas kuulub ka politseitaktikaliste otsuste vastu võtmine. Samuti peaks kuuluma elektrišokirelv eriuksuse K-komando relvastusse, kuna nemad tegelevad ohtlike kurjategijate kinnipidamisega.

Nagu juba eelpool kirjutatud ei muutu Eestis ilmselt probleemiks liiga kergekäeline elektrišokirelva kasutamine mis nõuab samu aluseid tulirelvaga, kuid probleemiks võib saada valiku tegemine tulirelva ja elektrišokirelva vahel. Seda vaatamata PoIS §14 lg 1 mis ütleb, et :“... Sunni kasutamisel tuleb hoiduda füüsilise isiku, looma või asja kahjustamisest suuremal määral, kui see on konkreetsel juhul vältimatu.“ Seega jääb ikkagi iga politseiametniku enda otsustada kumba relva eelistada. Ameerikast on teada mõned juhtumid kus politseinik on ajanud tulirelva ja elektrišokirelva segamini ja kasutanud teise asemel hoopis esimest. Taser International soovib sellise situatsiooni ära hoidmiseks kanda elektrišokirelva teenistusvöö teistpidi kui tulirelva, selline nõue on paljudes Ameerika Ühendriikide politseijõududes, Austrias ja ka Soomes. Prantsusmaal on probleem lahendatud politseis selliselt, et politseinik, kes kannab elektrišokirelva ei kannu tulirelva (Gaudin 2007).

Ka Eestis võiks ühe võimalusena kaaluda mitmeliikmelise patrulltoimkonna puhul, et politseiametnik kes on relvastatud elektrišokirelvaga ei kanna tulirelva. Lähiajal kehtima hakkava uue patrulltegevuse korra punkt 29.1. vajaks seejärel muutmist, kuna seal on kirjas, et patrulltoimkonna liige on kohustatud kandma tulirelva.

Lisaks sellele on Eestis paika panemata protseduurireedlid peale elektrišokirelva kasutamist, kuigi kasutamise alused on samad tulirelvaga. Kas suhtutakse elektrišokirelva kasutamise juhtumisse, kui sündmuskohta nagu Suurbritannias, või vaatamata kasutamise sarnastele alustele on siiski tegemist tulirelvast madalama astme relvaga ja piisab ka näiteks mõne vajaliku dokumendi täitmisest, nagu Prantsusmaal. Ka Ameerika Ühendriikides on osades politseijõududes kohustus täita elektrišokirelva kasutamise kohta dokument mis sisaldab järgmisi andmeid: kuhu nooled lasti, milline efekt saavutati, õigusrikkuja käitumine enne ja pärast elektrišokirelva kasutamist(GAO 2005). Taser International on omalt poolt välja pakkunud elektrišokirelva kasutamise raporti, mis on samuti tööle lisatud(lisa 3).

Kindlasti on vaja kehtestada reeglid relva perioodilise kontrolli osas. Neist lihtsaim, relva ja padruni visuaalne kontroll peaks eelnema igale patrulltoimkonna vahetuse algusele, kui nad on varustatud elektrišokirelvaga. Samuti tuleb kontrollida relva korrasolekut, tehes sädemetest, millest oli juttu eespool.

Kui Eesti Politsei võtab kasutusele elektrišokirelva, siis tuleks kindlasti kaaluda ka kaamerate kasutamist. Esiteks on see heaks vahendiks, hilisema analüüsi tarvis ja teine ja puht tehniline külg on, et Taser X26 patarei mis on ilma kaamerata on mõeldud ühekordseks kasutamiseks(peaks jätkuma kuni 200 lasuks) samas, kui kaameraga on koos aku mida on võimalik laadida. Ka võiks koolituse hulka kuuluda elektrišokirelvale allutamine nagu Soomes, et politseinik teaks millega on tegu.

6. KOKKUVÕTE

Kaasajal on ühiskonna poolt pandud politseile suured ootused võimalikult minimaalse jõu kasutamiseks konfliktsituatsioonide lahendamisel. Kahjuks on olemas inimesi kes ei soovi asju lahendada kommunikatsiooni teel, vaid vajavad arusaamiseks jõu kasutamist nende vastu. Politseil on sellisteks puhkudeks nuiad, erinevad gaasid, koerad ja Euroopas viimastel aastatel vaatamata erinevate organisatsioonide ja liikumiste vastuseisule ka elektrišokirelvad. Kuigi igäüks sellistest abivahenditest kujutab teatud riski mis kaasneb nende kasutamisega, on nende õigus- ja sihipärane kasutamine siiski õigustatud, kui selle abil saab konfliktsituatsiooni lahendada vähima võimaliku jõu kasutamisega õigusrikkuja suhtes. See on ka üks seni peamisi argumente olnud, miks erinevad Euroopa politseijõud on elektrišokirelva oma relvastusse võtnud. Põhiline argument, vähem letaalne(ingl. keeles less-lethal) võrreldes tulirelvaga.

Nagu juba mainitud kaasneb iga politsei abivahendi kasutamisega teatud risk, nii ka elektrišokirelva kasutamisega. Elektrišokirelva mõjusid käsitlevate erinevate uuringute põhjal võib väita, et kui narkojoobes isiku suhtes on olemas teatud riskid, siis vaatamata sellele on tegemist relvaga, mille tagajärjed on kindlasti kergemad tulirelva omadest. Eriti kui arvestada, et Eestis on elektrišokirelva kasutamiseks nõutud sarnased alused mis tulirelva puhul. Selleks, et vastata küsimusele, et kas Eesti politsei peaks ka reaalselt elektrišokirelva kasutusse võtma võiks enne tuua teiste riikide näiteid: Prantsusmaal oli elektrišokirelva kasutuselevõtu põhjenduseks, see, et politseinik teatud olukordades ei peaks kasutama tulirelva, vaid oleks olemas madalama riskiastmega vahend. (Gaudin 2007). Meeldetuletuseks võib lisada, et samuti nagu Eestis on Prantsusmaal nõutud sarnased alused tulirelvaga. Suurbritannias oli elektrišokirelva kasutusele võtu üks põhjendusi, et seeläbi on võimalik relvastada politseinikke, kes igapäevaselt puutuvad kokku ohtlike kurjategijatega, samas suurendamata tulirelvade arvu tänaval ja seeläbi ära hoides tõsiseid vigastusi ja surmajuhtumeid. Kuigi Sõltumatu Politsei Kaebuste Komitee(IPCC) esindajad väitsid, et selline relvastumine toob kaasa nii jõu kasutamise, kui ka jõu kasutamise astme suurenemise, on alates elektrišokirelva kasutusse võtmisest tulnud pigem positiivseid noote. Näiteks võib tuua teated õigusrikkujatelt, kes on öelnud, et tulirelva ei kardeta niivõrd, kui elektrišokirelva, sest tulirelva kasutamine on väga

äärmuslik. Samas on tihti piisanud vastuhakkaja rahustamiseks vaid elektrišokirelva lasersihikuga sihtimisest isiku peale, et teda korrale kutsuda. Sama on näidanud ka Soome kogemus, kus eelmise aasta statistika kohaselt, piisas 25% juhtumitest lasersihiku suunamisest õigusrikkujale, et teda korrale kutsuda.

Lisaks eelnevale võib tuua näite Soomest, kus oli 2009 aasta veebruaris juhtum, kus politsei oli sunnitud ohtlikult ja ähvardavalt käituma mehe maha laskma. Mõni päev hiljem ilmus Ilta Sanomat-es artikkel pealkirjaga: „ Kas elektrišokirelv oleks päästnud Humppila relva mehe elu”(Markkula 2009). See näitab ilmekalt, et vajadus tulirelvast madalama riskiastmega relva järele on olemas.

Kuigi erinevad organisatsioonid on väitnud, et tegemist on piinamisvahendiga, on töö autori arvates tegemist relvaga, mille kasutamise puhul kasutamise reeglitest kinnipidamine ja piisava kontrollmehhanismi olemasolu annavad piisava garantii, et minimaliseerida väärkasutamist.

Eestis on küll tehtud suur samm elektrišokirelva lisamisega Politseiseadusesse, kuid on vaja leida vastused järgmistele küsimustele:

1. Millise tootja elektrišokirelva Eesti politsei üldse kasutama hakkab?
2. Välja on vaja töötada koolitusprogramm, seda nii instruktoritele kui tavakasutajale. (teadaolevalt on Eesti politseis hetkel kaks instruktoriga ametnikku.)
3. Kes on need politseiametnikud kes saavad elektrišokirelva alase koolituse ja kes on oma tööülesannete täitmisel potentsiaalsed kasutajad?
4. Millised on igapäevases töös ettenähtud elektrišokirelva tehnilise kontrolli reeglid?
5. Millised on protseduurireeglid peale elektrišokirelva kasutamist? Kas tegemist saab olema sündmuskohaga nagu tulirelva kasutamise puhul, nagu Suurbritannias, või piisab mõne dokumendi täitmisest sündmuse kohta, nagu Prantsusmaal. Millal on kohustus kutsuda arst või toimetada isik hilisemaks läbivaatuseks arsti juurde?

Ettepanek lubada elektrišokirelva kasutamine politseinikele, tulenes ilmselt 2007 aasta aprillikuu rahutustest Eestis(seaduseelnõu seletuskirjas ei ole seda põhjendatud). Töö autori arvates on aga elektrišokirelva kasutamine massiliste korratuste tingimustes lubamatu. Õigus-ja sihipärane

elektrišokirelva kasutamine saab toimuda vaid üksikisiku vastu. Rahutuste ajal sellise relva kasutamine on ohtlik, nii õigusrikkuja läheduses viibijatele, kui ka politseiametnikele. Pidevalt liikuvast rahvamassis on sihtmärgi tabamine raskendatud, lisaks sellele on oht politseiametnikele, kes peavad tabamise korral saama isiku kontrolli alla, eemaldama nooled ning vajadusel pakkuma esmaabi. Ebamäärane sihtmärgi tabamine on ka põhjus miks näiteks Amnesty International vastustab Taser Internationali poolt äsja turule toodud Shockwave nimelist vahendit(töös kirjeldatud). Ka töö kirjutamise käigus elektrišokirelva alaseid dokumente analüüsid ei õnnestunud välja selgitada, kas elektrišokirelva kasutatakse massiliste korratuste ajal, politsei poolt mujal maailmas või ei.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et kuigi elektrišokirelval on palju vastaseid, on töö autori arvates elektrišokirelva näol tegemist politsei jaoks relvaga, mis annab politseile, sihi-ja õiguspärase kasutamise puhul, võimaluse ennetada tulirelva kasutamist ja sellega ka väiksema ohu kinni peetava isiku tervisele, läbi mille omakorda on politseil võimalus täita talle ühiskonna poolt oodatavat – hoida jõu kasutamise tase konfliktsituatsioonis võimalikult minimaalne.

SUMMARY

Conductive energy devices (CED-s) are introduced as less-lethal weapons which may be used as replacing other police equipment or if to but CED-s just before firearm it gives to police one more option to solve conflict situation with less-lethal power.

To write this study as well as police and medicine articles has been analyzed to explain how CED works, what are the risks by using the CED? The study is introducing regulations for the use of CED in some Europe countries and also introducing legacy of Estonia, regulating use of CED.

Also has been analyzed how or when use CED-s may become torture.

VIIDATUD ALLIKAD

Adams, K & Jennison, V. 2007. What we do know about police use of Tasers – An International Journal of Police Strategies & Management, 30,3, 447-465

Asunta, H.2009. Vastused päringutele elektrišokirelva kasutamise kohta Soomes

Amnesty International 2008. Less than lethal. The use of stun weapons in US law enforcement.

Bleetman, A & Steyn, R & Lee, C. 2004. Introduction of the Taser into British policing. Implications for UK emergency departments: an overview of electronic weaponry – Emergency Medical Journal, 21, 136-140, www.emjonline.com

Dermengiu, D & Hostiuc, S & Curcă, G.C 2008. Electroshock weapons: physiologic and pathologic effects-literature review - Romanian Journal of Legal Medicine 16,3,187-193.

Euroopa Nõukogu määrus 1236/2005 – Euroopa Liidu Teataja 30.07.2005

Gaudin, M. 2007. Instruction d'emploi relative à l'utilisation des pistolets à impulsions électriques.

Gollia, R. 2009. Police used stun-gun on asylum seeker. – Austrian Times 18.02.09

Hack, T. 2008. Etälamauttimien käyttö, vastaus kirjallisen kysymyksen. 17.11.08

Patrulltegevuse korra eelnõu – aprill, 2009

Palys, T. 2008. When Does Taser Use Become Torture – <http://www.sfu.ca/~palys>

Pippin, J.J. 2007. Taser Research in Pigs Not Helpful – Journal of American College of Cardiology 49, 731-732

Police to be armed with stun guns. - BBC News 24.11.08

Politseiseadus RT I 2008, 28, 181.

Ready, J. & White, M.D. & Fisher, C. 2007. Shock value, a comparative analysis of news reports and official police records on Taser deployments – An International Journal of Police Strategies & Management, 31,1, 148-170

Markkula, H. 2009. Olisiko etälamautin pelastanut Humppilan asemiehen hengen.- Ilta Sanomat 24.03.09

Salminen, M. 2006 Etälamauttimen hyväksyminen virkakäyttöön. 20.02.06.

Sivula,S. 2009. Vastused päringutele elektrišokirelva kasutamise kohta Soomes.

Stinger System koduleht 2009; <http://www.stingersystems.com>

Taser International-i koduleht 2009; <http://www.taser.com>

Taser International-I poolt välja antud õppematerjal

United States Government Accountability Office 2005, Use of Tasers by Selected law Enforcement Agencies.

Vilke, G.M.& Chan,T.C. 2007. Less lethal technology: medical issues – An International Journal of Police Strategies & Management, 30,3, 341-357

Wu,J.Y. & Sun,H. & O'Rourke,A.P. & Huebner, S.M. & Rahko, P.S. & Will, J.A. & Webster,J.G. 2006. Taser Blunt Probe Dart-To-Heart Distance Causing Ventricular Fibrillation in Pigs – IEEE Transactions on Biomedical engineering. 55,12, 2768-2771
http://www.engr.wisc.edu/bme/faculty/webster_john.html

ÜRO Piinamisvastane Komitee 2007. Hears responses of Portugal. 15.11.07

LISAD

Lisad 1;2 Prantsusmaal kasutuses olevad elektrišokirelva kasutamise järgsed dokumendid:

Lisa 1. Sündmuse kirjeldus

 FICHE D'UTILISATION DU P.I.E <i>Pistolet à impulsions électriques</i>		Numéro d'enregistrement /
<p>SERVICE ENQUETEUR SAISI</p> <p>AFFAIRE (qualification pénale)</p> <p>C/ (NOM) (Prénom) (sexe) (date de naissance) (nationalité) (domiciliation)</p> <p>NUMERO DE PROCEDURE / /</p> <p>CIRCONSTANCES</p> <p>☐ Auteur d'une agression nécessitant une riposte policière dans le cadre de la légitime défense des personnes</p> <p>☐ Auteur d'un crime ou d'un délit flagrant, violent et dangereux</p> <p>☐ Mis en cause présentant un danger pour lui-même ou pour autrui</p> <p>RAPPORT DE FORCE</p> <p>☐ Individu isolé ☐ Agissant au sein d'un groupe</p> <p>Présence d'arme(s) OUI ☐ NON ☐ Type (s) : .....</p> <p>CONSEQUENCES</p> <p>Mis en cause appréhendé OUI ☐ NON ☐</p> <p>Examen médical OUI ☐ NON ☐</p> <p>Etat de stress constaté OUI ☐ NON ☐</p> <p>Blessures apparentes OUI ☐ NON ☐</p> <p>Conduite dans les locaux de police OUI ☐ NON ☐</p>	<p style="text-align: center;">COMPTE RENDU D'INTERVENTION</p> <p style="text-align: center;">ELEMENT D'IDENTIFICATION</p> <p>Date : ..... Service : .....</p> <p>Heure d'intervention : ..... Clarté ☐ Obscurité ☐</p> <p>Lieu de l'intervention.....</p> <p>Equipage : - Indicatif radio : ..... - Chef de bord : ..... - Conducteur : ..... - Passager : ..... - Utilisateur du P.I.E : .....</p> <p>Numéro du P.I.E ..... Numéro de cartouche.....</p> <p>Type de cartouche Verte ☐ Orange ☐</p> <p style="text-align: center;">CONTROLE ET SUIVI</p> <p>Enregistrement audio-vidéo exploitable OUI ☐ NON ☐</p> <p>Sauvegarde des données informatiques OUI ☐ NON ☐</p> <p>Conservation cartouche(s) utilisée(s) OUI ☐ NON ☐</p> <p>Lieu de conservation des éléments matériels caractérisant l'utilisation du P.I.E</p> <p style="text-align: center;">Unité ☐ Service enquêteur ☐</p> <p>Audition de l'utilisateur du P.I.E OUI ☐ NON ☐</p> <p>Numéro d'enregistrement M.C.I ..... Télégramme OUI ☐ NON ☐</p> <p style="text-align: center;">MODE D'UTILISATION</p> <p>Dissuasif ☐ Pointage par signal laser Efficace ☐ Inefficace ☐</p> <p>☐ Visualisation arc électrique de dissuasion Efficace ☐ Inefficace ☐</p> <p>Actif ☐ Neutralisation par contact direct Efficace ☐ Inefficace ☐</p> <p>☐ Neutralisation par tir de sondes Efficace ☐ Inefficace ☐</p>	
CHEF DE SERVICE	UTILISATEUR	

Lisa 2. Taser-i kasutamise kirjeldus

CARACTERISTIQUES D'EMPLOI DU P.I.E EN MODE ACTIF	
APPOSITION DIRECTE DU P.I.E	
Localisation des zones de contact des électrodes Thorax ☐ Abdomen ☐ Dos ☐ Membre inférieur ☐ Membre supérieur ☐ ☐ Autres localisations (préciser) :	
Nombre de cycles de neutralisation de 5 secondes ☐ 1 ☐ 2 Plus (chiffrer) :	
TIR DE SONDES	
Localisation de l'accrochage des sondes Sonde haute Dans un vêtement ☐ Sous l'épiderme ☐ Sonde basse Dans un vêtement ☐ Sous l'épiderme ☐ Thorax ☐ ☐ Abdomen ☐ ☐ Dos ☐ ☐ Membre inférieur ☐ ☐ Membre supérieur ☐ ☐ <small>sh sb sh sb sh sb sh sb sh sb</small> ☐ Autres localisations (préciser) : sh : ..... sb : ..... Nombre de cartouches tirées : (chiffrer)	
Tir de la 1ère cartouche	distance ☐ <2 m ☐ 2 à 4 m ☐ >4m
☐ R.E.M* sans apposition du P.I.E ☐ R.E.M suite à l'apposition du P.I.E. ☐ Echec du R.E.M * (rupture electro-musculaire)	Nombre de cycles appliqués : ☐ 1 ☐ 2 Plus (chiffrer) : ..... 1 ^{er} Cycle : complet ☐ incomplet ☐ 2 ^{ème} Cycle : complet ☐ incomplet ☐ ☐ objectif non atteint ☐ objectif partiellement atteint ☐ sonde haute accrochée ☐ sonde basse accrochée ☐ cartouche défectueuse ☐ fil rompu ☐ autre à préciser
Tir de la 2ème cartouche	distance ☐ <2 m ☐ 2 à 4 m ☐ >4m
☐ R.E.M* sans apposition du P.I.E ☐ R.E.M suite à l'apposition du P.I.E. ☐ Echec du R.E.M * (rupture electro-musculaire)	Nombre de cycles appliqués : ☐ 1 ☐ 2 Plus (chiffrer) : ..... 1 ^{er} Cycle : complet ☐ incomplet ☐ 2 ^{ème} Cycle : complet ☐ incomplet ☐ ☐ objectif non atteint ☐ objectif partiellement atteint ☐ sonde haute accrochée ☐ sonde basse accrochée ☐ cartouche défectueuse ☐ fil rompu ☐ autre à préciser
Tir de la nième cartouche	distance ☐ <2 m ☐ 2 à 4 m ☐ >4m
☐ R.E.M* sans apposition du P.I.E ☐ R.E.M suite à l'apposition du P.I.E. ☐ Echec du R.E.M * (rupture electro-musculaire)	Nombre de cycles appliqués : ☐ 1 ☐ 2 Plus (chiffrer) : ..... 1 ^{er} Cycle : complet ☐ incomplet ☐ 2 ^{ème} Cycle : complet ☐ incomplet ☐ ☐ objectif non atteint ☐ objectif partiellement atteint ☐ sonde haute accrochée ☐ sonde basse accrochée ☐ cartouche défectueuse ☐ fil rompu ☐ autre à préciser
OBSERVATIONS PARTICULIERES	

Lisa 3. Taser International-i poolt välja pakutud sündmuse elektrišokirelva kasutamise raport

SUPERVISORY TASER USE REPORT

Date/Time: _____ TASER Officer's Name: _____

E-mail: _____ Department: _____

Dept Address: _____ Phone: _____

On Scene Supervisor: _____ Officer(s) Involved: _____

TASER® Model (check one): TASER X26 ADVANCED TASER M26

If an ADVANCED TASER M26 Was Used, What Battery Type: Alkaline NiMH Rechargeable

TASER Cartridge Type(s): 21-ft Standard 21-ft XP 25-ft Standard 25-ft XP
 35-ft XP 15-ft

TASER Serial #: _____ Medical Facility: _____ Doctor: _____

Nature of the Call or Incident: _____ Charges: _____ Booked: Y / N

Type of Subject: Human Animal

Location of Incident: ( ) Indoor ( ) Outdoor ( ) Jail ( ) Hospital

Type of Force Used (Check all that apply): ( ) Physical ( ) Baton ( ) Impact Munition

( )Chemical ( ) Firearm

Nature of the Injuries and Medical Treatment Required: _____

Admitted to Hospital for Injuries: Y / N

Admitted to Hospital for Psychiatric: Y / N

Medical Exam: Y / N Suspect Under the influence: Alcohol / Drugs (specify): _____

Was an officer/law enforcement employee injured other than by TASER? Y / N

Incident Type (circle appropriate response(s) below):

Civil Disturbance Suicidal Suicide by Cop Violent Suspect Barricaded
Warrant Other

Age: _____ Sex: _____ Height: _____ Race: _____ Weight: _____

Was a TASER CAM in use? Y / N

TASER use (circle one): Success / Failure
loose clothes: Y / N

Suspect wearing heaving or

Number of Air Cartridges fired: _____
applied: _____

Number of cycles

Usage (check one): ( ) Arc Display Only ( ) Laser Display Only ( ) TASER
Application

TASER: Is this a dart probe contact: Y / N
stun contact: Y / N

Is this a drive

Approximate target distance at the time of the dart launch: _____ feet

Distance between the two probes: _____ inches

Need for an additional shot? Y / N

Did dart contacts penetrate the subject's skin? Y / N

Probes removed on scene: Y / N

Did TASER application cause injury: Y / N If yes, was the subject treated for the injury: Y / N

DESCRIPTION OF INJURY:

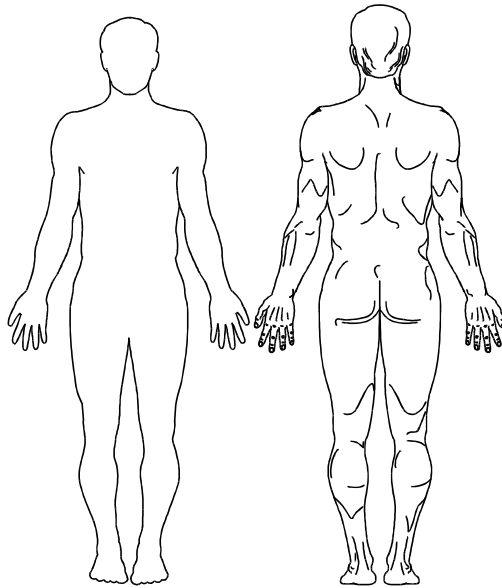

APPLICATION AREAS

(Place "X's" where probes hit suspect AND "O's" where stunned)

SYNOPSIS:

Need for additional applications? Y / N Did the device respond satisfactorily? Y / N

If the TASER deployment was unsuccessful was a DRIVE STUN followup used? Y / N

Describe the subject's demeanor after the device was used or displayed?

Chemical Spray: Y / N

Baton or Blunt Instrument: Y / N

Authorized control holds: Y / N

If yes, what types:

Describe other means attempted to control the subject: _____

Photographs Taken: Y / N

Report Completed by:

_____

ADDITIONAL INFORMATION
